

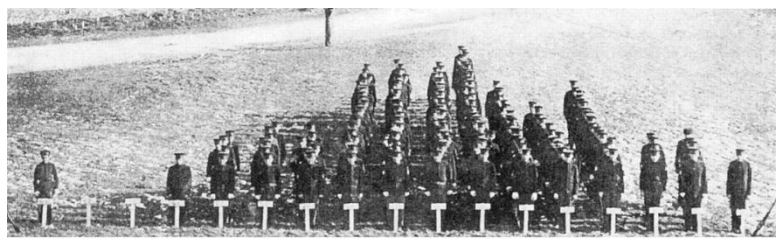
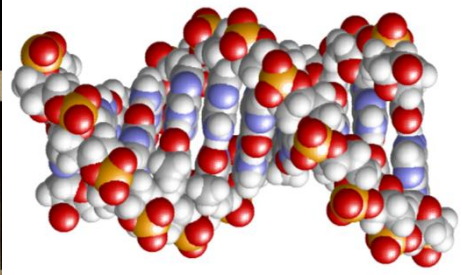
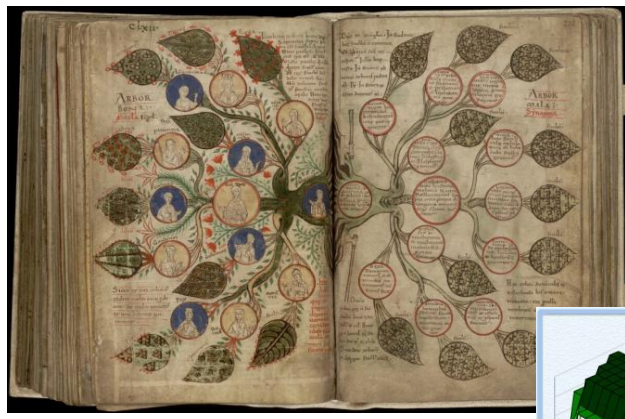

**Візуалізація,
інтерактивні моделі
та логіко-маніпуляційні ігри
у викладанні загальної біології**

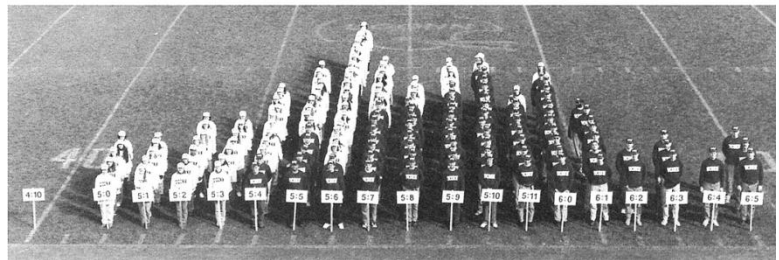
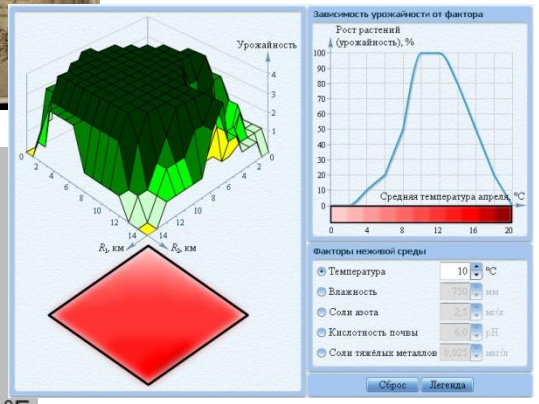
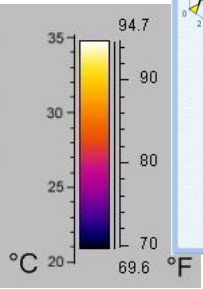
Візуалізація

Візуалізація — метод представлення інформації у вигляді оптичного зображення (наприклад, у вигляді рисунків та фотографій, графіків, діаграм, структурних схем, таблиць, карт і т. д.). Ефективно застосовувати для представлення інформації, **що не мала графічного відображення** (наприклад, температури, розподілу рівнів електромагнітних полів і т. д.). До візуалізації відноситься **представлення даних**.

4:10 4:11 5:0 5:1 5:2 5:3 5:4 5:5 5:6 5:7 5:8 5:9 5:10 5:11 6:0 6:1 6:2

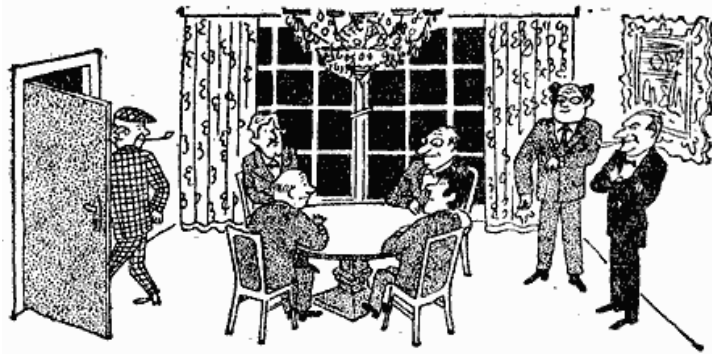
4:10 5:0 5:1 5:2 5:3 5:4 5:5 5:6 5:7 5:8 5:9 5:10 5:11 6:0 6:1 6:2

Логіко-маніпуляційні ігри

”**Логічною грою** можна вважати лише таку гру, в якій завдання гравця полягає в тому, щоб шляхом аналізу вихідної та отриманої у ході гри інформації логічно вивести певну нову для нього інформацію. Гравця, який вирішує поставлене завдання, ми будемо вважати єдиним гравцем, а гравця, який надає інформацію, ми будемо називати інформатором.”

ЛЕКЦИЯ 2
Логические игры
и биологические задачи

Стегозавр

Джон Монролл

В письме, сопровождающем данную работу, Джон Монролл написал, что всякий раз, когда собирается вместе его группа оригамистов, они расширяют о том, как сложить стегозавра. Он постоянно напоминает им, что для такого складывания потребуется более двух часов. Это - последняя работа в данном издании, и я надеюсь, что у вас впереди будет два часа увлекательной работы.

1 Предварительное складывание

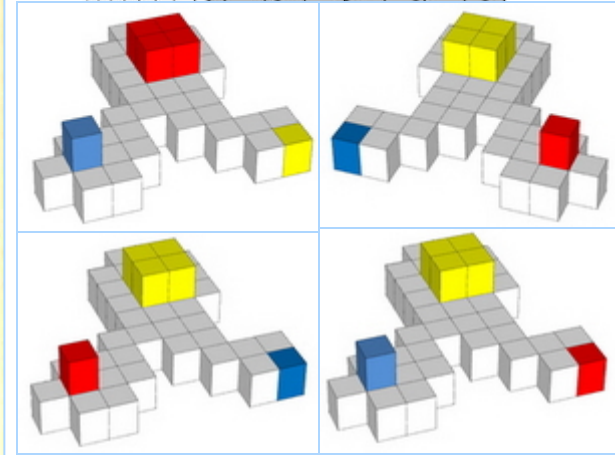
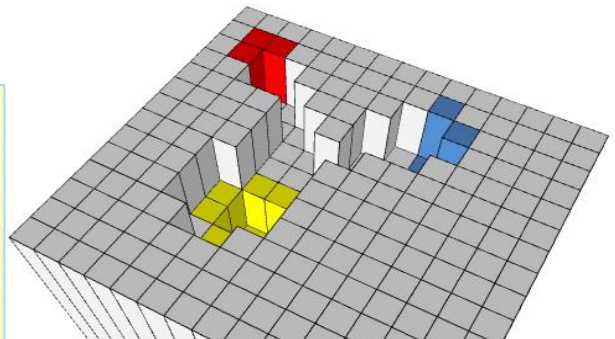
2

3

4

5 Разложите и вдавите центр вовнутрь. Сложите снова остальные складки.

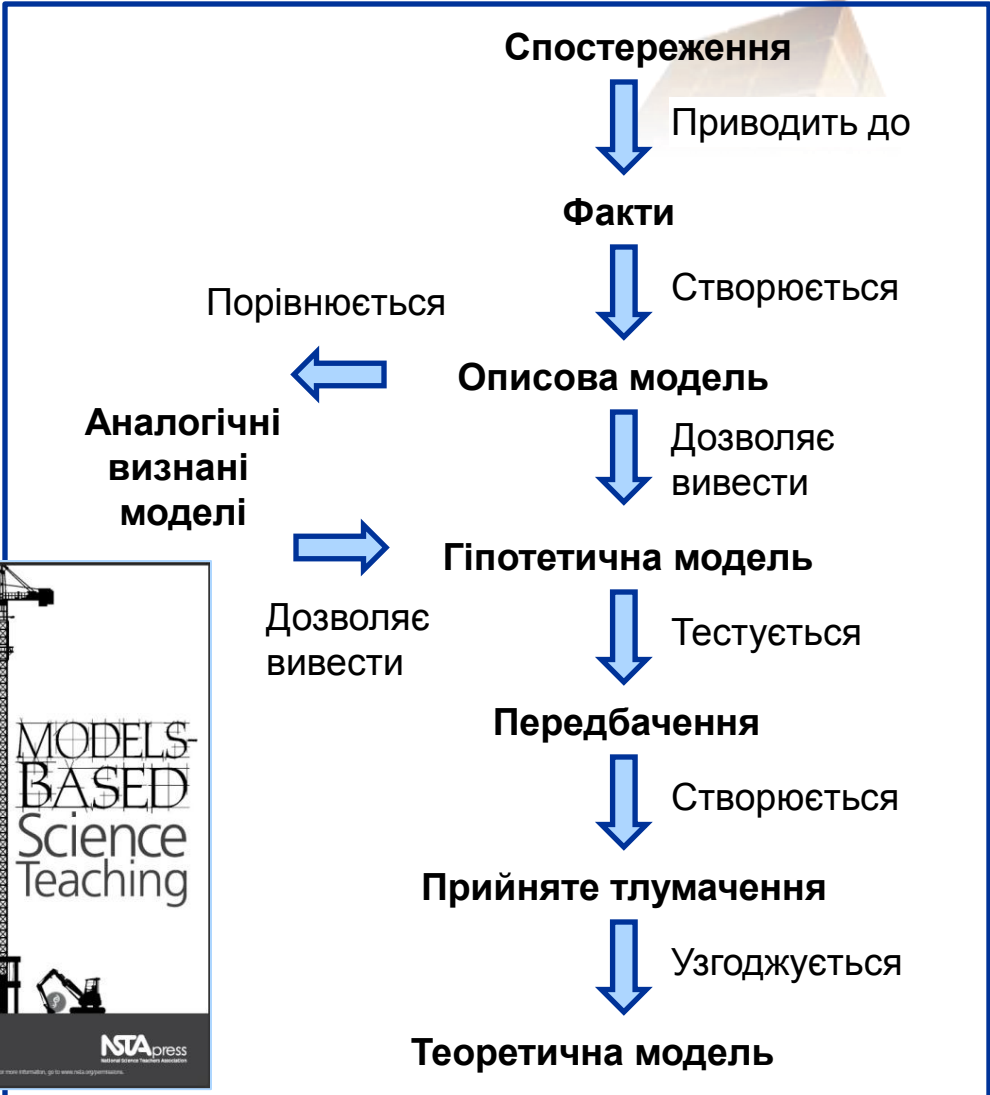
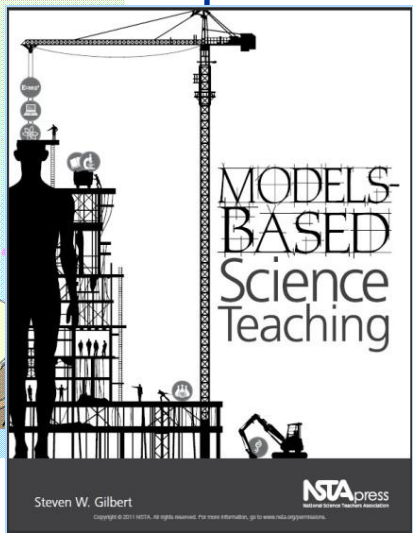
162

Моделі

Модель (лат. *modulus* — «міра, аналог, зразок») — спрощене представлення реальних об'єктів і систем (живих організмів, інженерних конструкцій, суспільних систем, різноманітних процесів тощо).

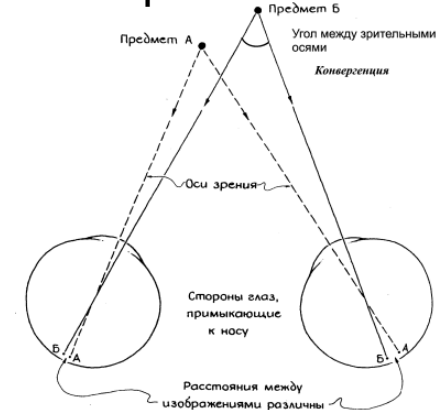
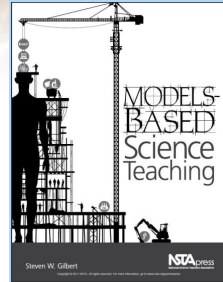

Моделювання

Моделювання — дослідження об'єктів пізнання на їх моделях; побудова та дослідження моделей реально існуючих предметів, явищ та процесів.

«Ментальні моделі є серцем і душею свідомої думки. Всі вищі тварини створюють і використовують їх, коли думають; втім, люди є неперевершеними конструкторами моделей, створюючи **ментальні моделі** нашим мозком та **фізичні моделі** нашими руками, нашими голосами та нашими жестами. За допомогою цих моделей ми створюємо та демонструємо нашу внутрішню (суб'єктивну) реальність.»

У самців є 6 сигналів: Крак (К), Крак-у (К+), Хок (Н), Хок-у (Н+), Вак-у (W+) та Бум (В) www.pnas.org/content/106/51/22026.full

	Сочетание сигналов	Ситуация											Всего
		Разные ситуации			Леопард			Орел					
		Сбор и миграция	Падение дерева	Другая группа	Настоящий	Модель	Голос	Крики Тревоги	Настоящий	Модель	Голос	Крики Тревоги	
1	В К К+ Н Н+ W+	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
2	В К+ Н Н+	—	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53
3	В К+ Н+	—	—	76	—	—	—	—	—	—	—	—	76
4	В К	—	—	—	3	6	—	—	—	—	—	—	9
5	В К+ Н	—	—	—	—	4	8	5	—	—	—	—	17
6	В К+ Н+	—	—	—	—	—	2	11	—	—	1	4	18
7	В К+ Н W+	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	5
8	В К+ Н W+	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	5
9	В К+ Н W+	—	—	—	—	—	—	—	11	10	3	4	28

Вимоги до моделей

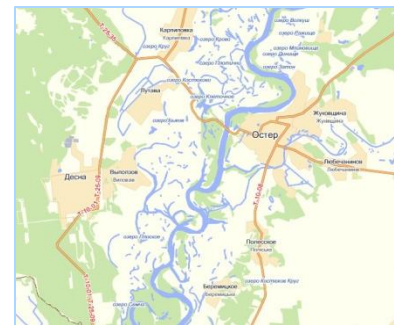
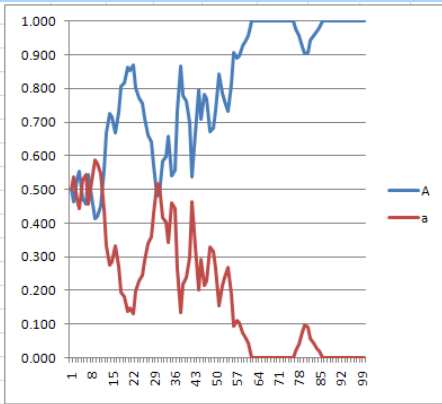
Адекватність – відповідність моделі вихідній реальній системі, урахування найбільш важливих якостей, зв'язків і характеристик.

Точність – ступінь співпадіння отриманих при моделюванні результатів із попередньо встановленими.

Універсальність – застосовуваність моделі для аналізу ряду однотипних систем, застосовуваність моделі для вирішення більшого кола завдань.

Доцільна економічність – використання мінімальної кількості вхідних параметрів для оцінки максимальної кількості вихідних.

34	Амеби:	Мутацій А→а (на мільйон)	<	>	50
35		Мутацій а→А (на мільйон)	<	>	50
36	Особи:				
37		Жизнеспособность АА по отношению к аа (%)	<	>	95
38		Жизнеспособность Аа по отношению к аа (%)	<	>	97
39		Плодовитость АА по отношению к аа (%)	<	>	95
40		Плодовитость Аа по отношению к аа (%)	<	>	97
41	Субпопуляци:				
42		Максимальная ожидаемая численность	<	>	12
43		Отн. выживаемости группы АА к таковой аа (%)	<	>	160
44		Отн. выживаемости группы Аа к таковой аа (%)	<	>	130
45		Отн. плодовитости группы АА к таковой аа (%)	<	>	160
46		Отн. плодовитости группы Аа к таковой аа (%)	<	>	130
47	Популяция в целом:				
48		Доля амебы А (%)	<	>	50
49		Базовая выживаемость (для 100% аа) (%)	<	>	50
50		Базовое к-во потомков на 100 особей аа	<	>	400

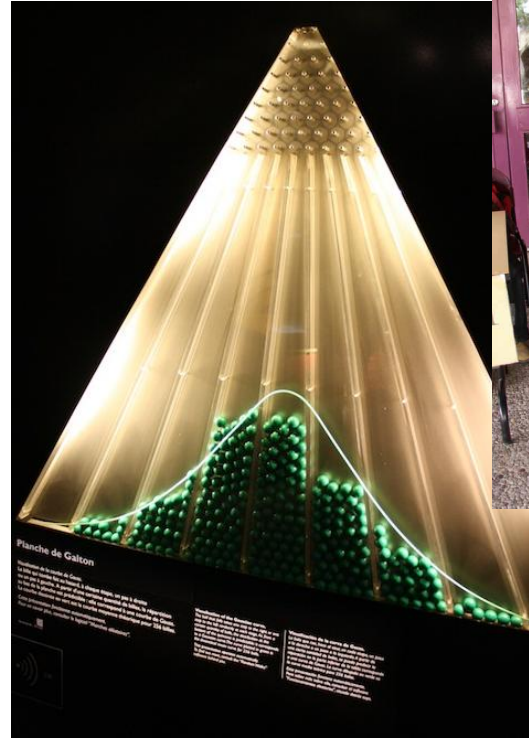

Вимоги до моделей-2

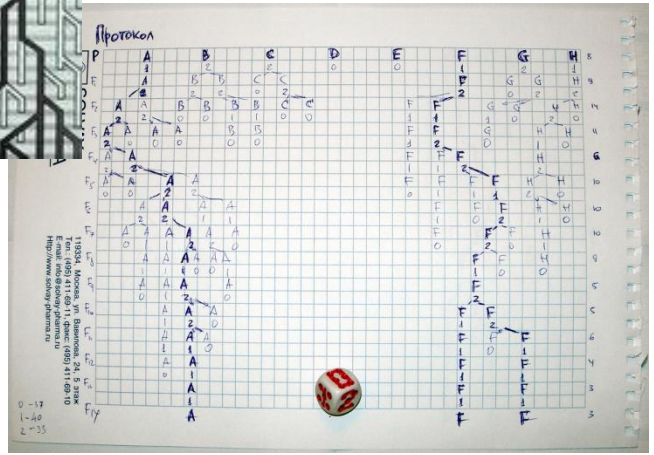

Адекватність освітнім завданням – можливість ефективного застосування моделі з дидактичною метою.

Ящик Гальтона

Мітохондріальна Єва

Simulation d'une binomiale B (10; p)

On laisse tomber 1 000 billes carrées. Quand une bille frappe un coin, elle a une probabilité p de dévier à droite. Choisissez la valeur de p et cliquez sur **Simulation**.

Effectifs observés

O	T
0	1
1	2
2	15
3	40
4	86
5	246
6	486
7	724
8	817
9	44
10	1

T 317 1000

Bienvenue dans la maison de Monsieur Galton

Simulation animée

Expérience équivalente

Lancer 10 fois une pièce de monnaie dont la probabilité d'obtenir «face» est égale à p et évaluer le nombre de «face» obtenu. Répéter 1 000 fois.

Simulation aveugle

Nettoyage

0.1 0.3 0.5 0.6

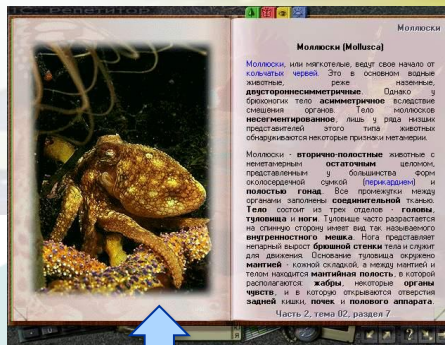
0.1 0.3 0.5 0.6 0.9

Nombre de « face » obtenu

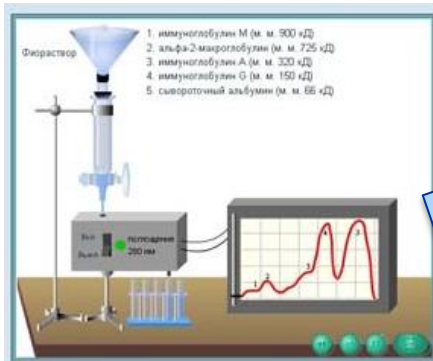
Serge Gagneau
Cégo François-Xavier-Gagneau
Bogues, commentaires ou suggestions : boisnote@colobrotroff.net
16 janvier 2003

Марков А. Эволюция человека (Книга первая. Обезьяны, кости и гены) - М.: Астрель: CORPUS, 2011.

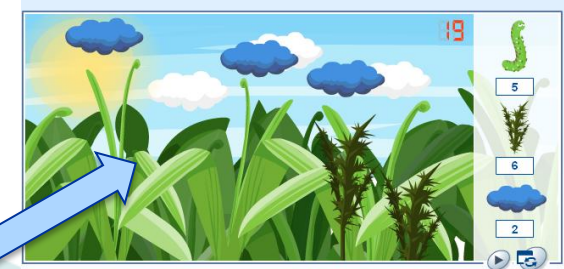
Навчання, моделювання, гра

гра

Learning
Навчання

Training
Simulations

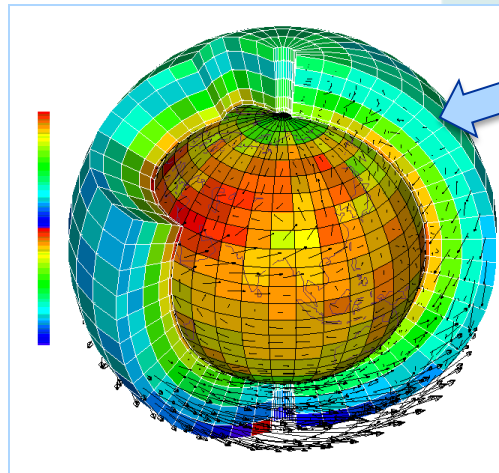
Entertainment
Games

Game
based
Learning

Моделювання
Simulation

Ігри
Games

Simulation
Games

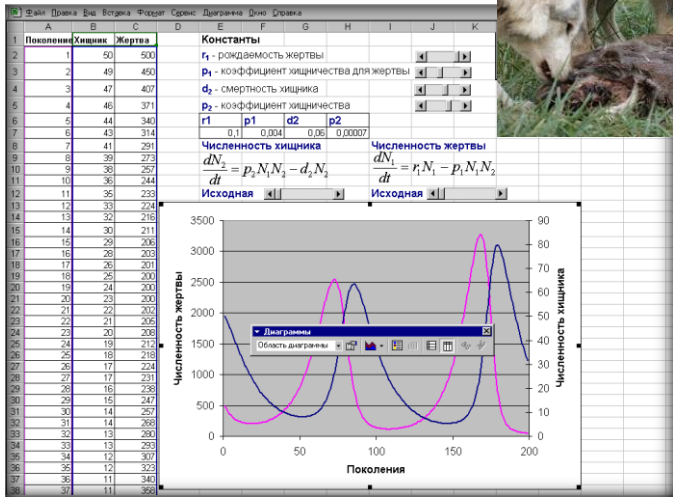

Інтерактивні моделі

Інтерактивні моделі та анімації – це мультимедіа-компоненти, що демонструють на екрані комп'ютера динамічну візуальну модель явища, технічного/біологічного об'єкта або процесу. Вони містять активні елементи керування параметрами моделі та елементи навігації.

У інтерактивного об'єкта поведінка та спосіб відображення (візуалізація) залежать від дій користувача.

График численности популяций

Диаграмма численности

Параметры системы

$v_x = 0,30$ нед.⁻¹

$N_{x0} = 30$

$v_{xp} = 0,50$ нед.⁻¹

$N_{xp0} = 70$

$v_k = 0,80$ нед.⁻¹

$N_{k0} = 100$

Анимация

Эпидемии

- Эпизоотия волков
- Эпизоотия кроликов
- Эпифитотия капусты

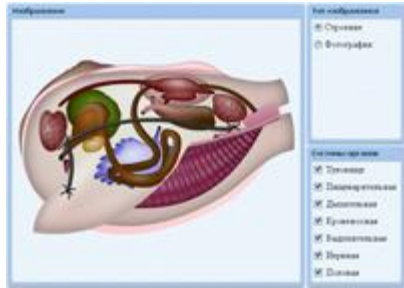
Інтерактивні моделі і об'єкти

Інтерактивна схема

Інтерактивний малюнок

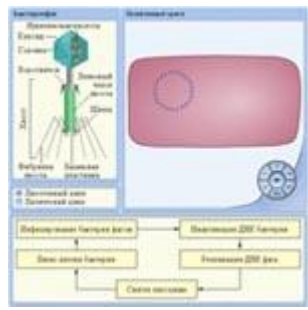
Інтерактивний колаж

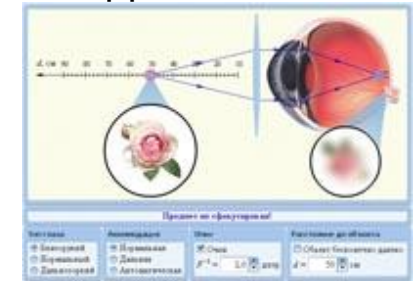
Керована анімація

Анімація з параметрами

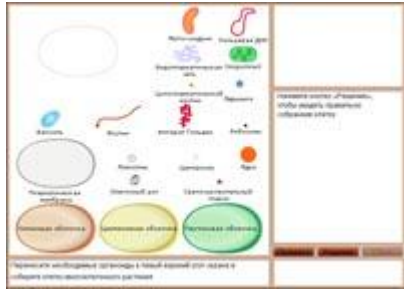
Багатопараметрична модель об'єкта

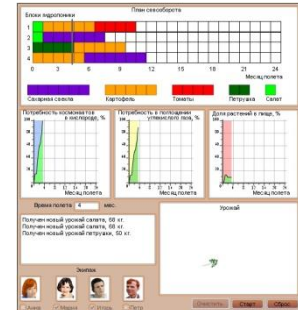
Модель-тренажер

Модель-конструктор

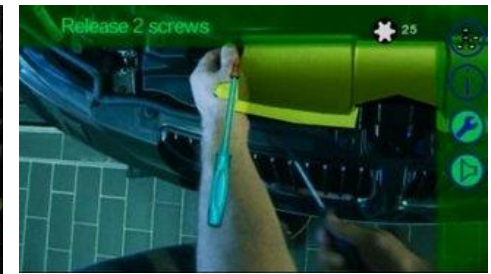
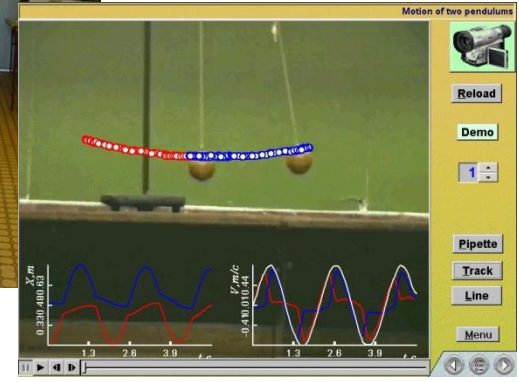
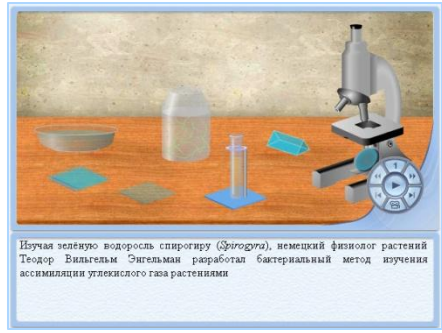
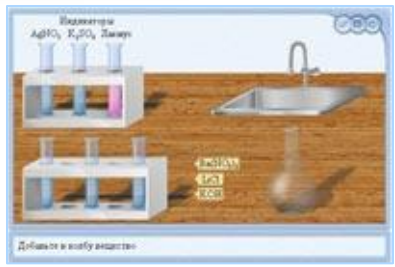

Ігрова навчальна модель

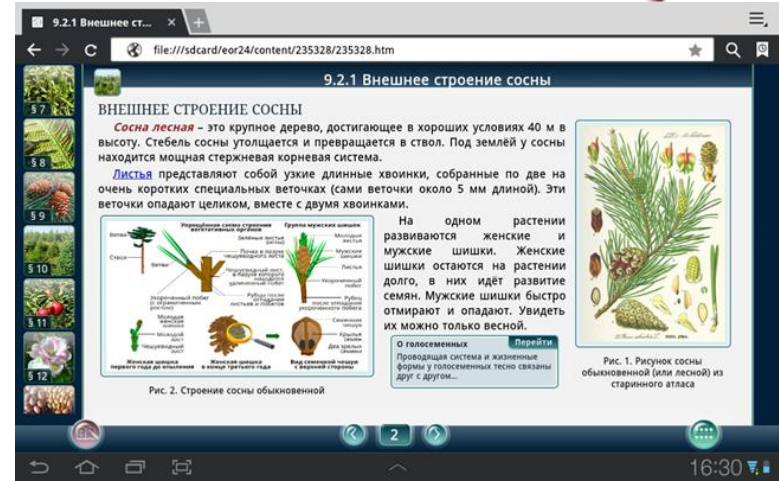
Комп'ютерні моделі: імітація vs інтерпретація

Доповнена реальність

(augmented-reality)

... та нові пристрої

Використання гіроскопів і управління в іграх за допомогою переміщення пристрою

Той же принцип у фізичному конструкторі Algodoo: при повороті пристрою рідина «ВИЛИВАЄТЬСЯ»

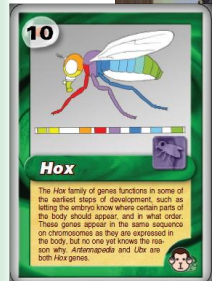
Art-science, настольні ігри

Музей науки, мистецтва та сприйняття [Exploratorium](#) у Сан-Франциско, США

Настольні ігри

A Cabinet of Curiosity

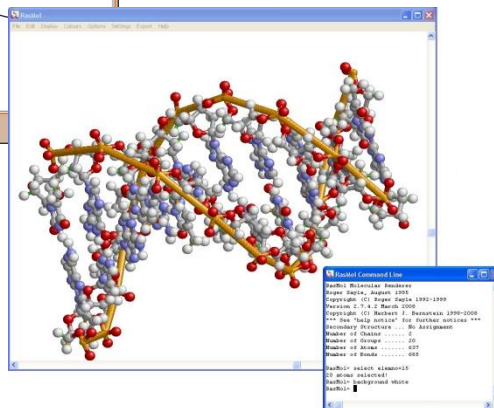
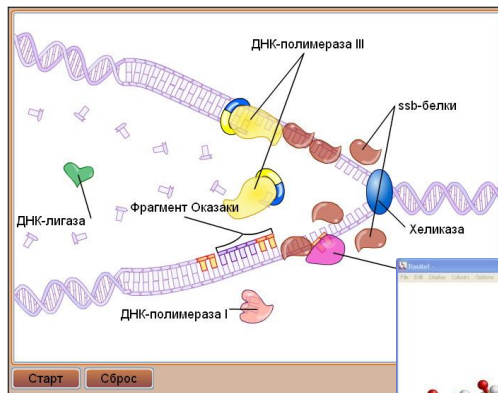
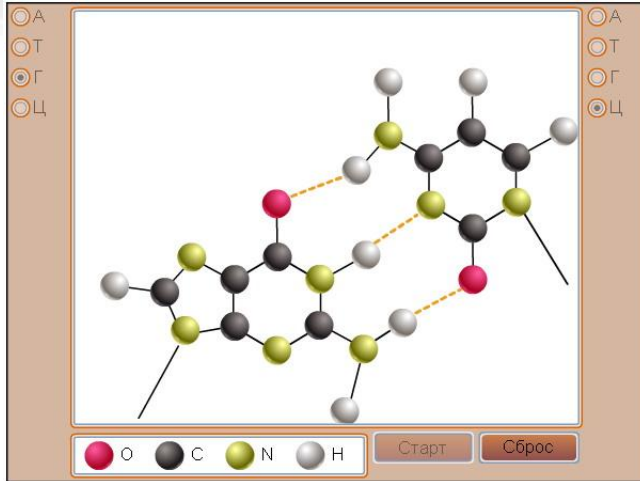

Д. Гудсел з паперовою моделлю ДНК – освітній розділ сайту Protein Data Bank

Моделі на прикладі

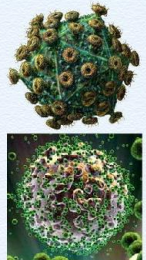
Моделі на прикладі

Тип вірусу

- ДНК-содержащий герпесовирус
- РНК-содержащий вирус бешенства
- РНК-содержащий вирус с обратной транскрипцией (вирус иммунодефицита человека, HIV)

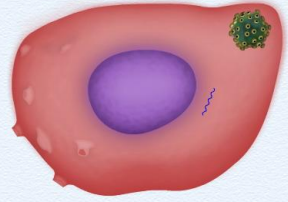
Описание вируса

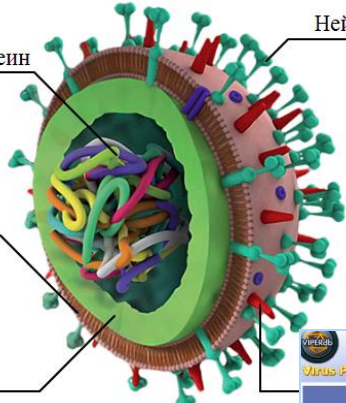
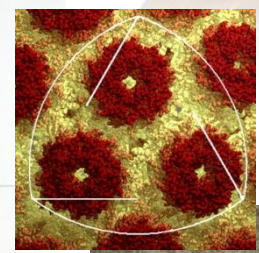
Вирус иммунодефицита человека (ВИЧ), вызывающий СПИД

Цикл жизни РНК-содержащего вируса с обратной транскрипцией

Вирусная ДНК и вирусные белки путем самосборки образуют новую вирусную частицу

Модель

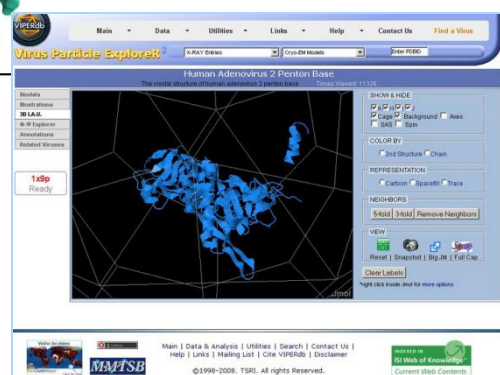

Нейраминидаза

Нуклеопротеин

Липидная оболочка

Капсид

Virus Particle Explorer

Human Adenovirus 2 Penton Base

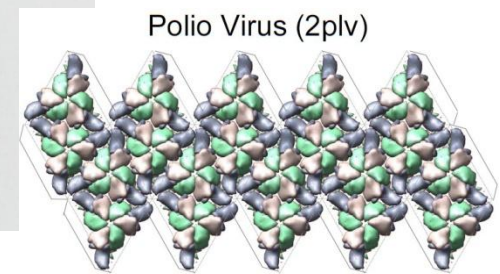
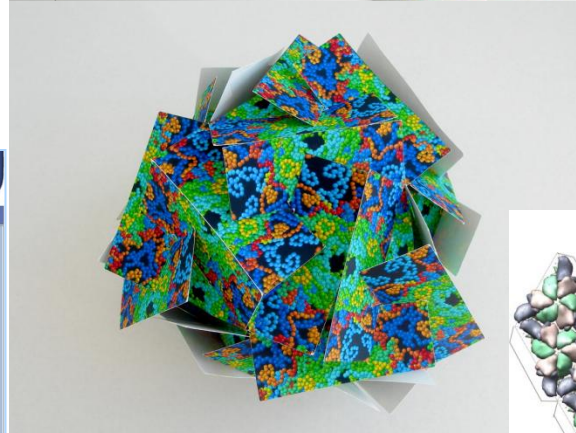
1x0p Ready

SHOW & HIDE

REPRESENTATION

VIEW

Clear Labels

Дякую за увагу!

Козленко Олександр Григорович

науковий співробітник
лабораторії хімічної і біологічної освіти
Інституту педагогіки Національної академії
педагогічних наук України

kozlenkoa@mail.ru

<http://www.kozlenkoa.narod.ru>